

1. Балабко І. В., Гіденко Е. С. «Шляхи удосконалення рівня тактико-спеціальної підготовки кадрів сил безпеки і оборони України в умовах воєнного стану» III Международная научно-практическая конференция “MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE”, 12-14 червня 2022 рік, Львів, Україна. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-12-14-iyunya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/>

2. Бортник С.М. Рівень фізичної підготовки як ключова вимога до кандидатів на службу в Національній поліції України. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. наук. праць. Харків: ХНУВС, 2018. С. 57-59

3. Криволапчук В. О., Кримська М. С., Ряшко С. М., Бутов С. Є. : навч. посібник для слухачів і курсантів ВНЗМВС України з навчальної дисципліни Спеціальна фізична підготовка / за заг. ред. проф. Є. М. Моїсеєва та проф. О. Ф. Долженкова. Київ-Одеса, 2009. 208 с

4. Тінін Д. Удосконалення умов праці поліцейського в умовах сьогодення. The 15 th International scientific and practical conference “Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects”(August 14-16, 2022) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2022. 426 p. <https://reposit.uni-sport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/78787878/4356/MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-ACHIEVEMENTS-INNOVATIONS...-14-16.08.22%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20301.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=410>.

Дмитро ТІНІН

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
майор поліції

Катерина ГУНЬКО

курсантка факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Після вторгнення російської федерації в Україну, багато людей вважають, що їхнє життя поділилося на «до» та «після». Умови війни сильно вплинули на вибір поведінки громадян, який залежить від різних факторів. Військові дії створюють реальну загрозу для життя людей, тому багато звичних точок опори у виборі поведінки вже не діють. Наприклад, не має значення страх перед керівництвом або втратою роботи, соціальні стереотипи та кар'єрні амбіції. Кожен громадянин вирішує, що робити в цій

складній життєвій ситуації: захищати країну, переміщуватися в безпечніші регіони або країни, допомагати іншим, якщо є така можливість, чи залишатися на місці та продовжувати виконувати свою звичну роботу.

Міжнародне гуманітарне право регулює військовий конфлікт і визначає статус учасників, а основними джерелами нормативно-правової основи для цього є IV Гаазька конвенція 1907 року та чотири женевські конвенції 1949 року з їх додатковими протоколами [1]. На жаль, в цих актах відсутнє пряме згадування про правовий статус поліцейських у збройному конфлікті.

Існують акти міжнародного гуманітарного права, що регулюють юридичні особливості ведення війни та нормативно-правову основу статусу людини на війні. На жаль, у цих актах відсутнє пряме посилення на правовий статус поліцейських у збройному конфлікті. Однак, у Декларації про поліцію 1979 року зазначено, що поліцейські продовжують виконувати свої завдання з охорони громадян і майна під час війни й ворожої окупації в інтересах цивільного населення. Тому, вони не мають статусу "комбатанта" та на них не поширюються положення, що стосуються військовополонених. Застосовуються положення Четвертої Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року, про захист цивільного населення під час війни. Окупаційна влада не має права віддавати поліцейським накази, щодо виконання завдань, крім тих, що зазначені у ст. 1 цієї частини [2].

У Декларації про поліцію 1979 року [2] також зазначено, що ні під час, ні після окупації поліцейські не можуть бути піддані кримінальним або дисциплінарним санкціям за їхнє добросовісне виконання наказів будь-якого компетентного органу влади, якщо виконання цих наказів є частиною їхніх звичайних обов'язків. Крім того, окупаційна влада не може застосовувати жодних дисциплінарних або судових заходів проти поліцейських через їхнє невиконання наказів, що надійшли від компетентних органів.

Згідно зі змістом Декларації та інших міжнародно-правових документів, поліцейські не можуть мати статусу "воюючої сторони" і, відповідно, положення Третьої Женевської конвенції (1949 р.) не застосовуються до них. У разі їх захоплення противником, вони не мають права на полон. Замість цього, поліцейські підпадають під дію статті 75 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., які стосуються захисту жертв збройних конфліктів (Протокол I) та гарантують основні положення гуманного поводження з особами, які потрапили у полон.

З іншого боку, військовослужбовці Збройних сил України, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Національної гвардії та Державної прикордонної служби України є законними комбатантами і, отже, в разі їх захоплення, вони мають право на військовий полон. Для цієї категорії людей діють норми IV Женевської конвенції про захист цивільного населення та Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права, які гарантують загальнолюдські права, такі як недоторканість життя, здоров'я та приватної власності.

У наш час виникає суперечність між міжнародним та українським законодавством щодо ролі поліції в збройному конфлікті. З одного боку, поліція не може виступати в ролі воюючої сторони, а з іншого, вона є суб'єктом, який може бути залучений до оборони держави. У цьому контексті можна зробити висновок, що залучення поліцейських до участі у збройному конфлікті на території України є легітимним, і такий поліцейський повинен мати визначений статус так само як і військовослужбовець Збройних Сил України [3].

Приходимо до висновку, що в світлі викладених проблем виникає питання щодо визнання поліцейських, яких захопив противник, законними комбатантами та надання їм відповідних гарантій та компенсацій для них і членів їх сімей. Отже, надзвичайно важливо внести невідкладні зміни до Закону "Про Національну поліцію", щоб легалізувати виконання обов'язків поліцією та забезпечити реалізацію їх прав під час виконання службових обов'язків в умовах військової агресії. Для цього необхідно визначити порядок застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

---

1. Гаазькі конвенції 1899 і 1907 років про закони та звичаї воєнних дій: Відомості Верховної Ради України. 2006. № 28. Ст. 256.

2. Декларація про поліцію. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979). URL: <http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=4775>

3. Гунько, К., & Тінін, Д. (2022). КОЛО ПОВНОВАЖЕНЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ТИМЧАСОВОЇ ОКУПАЦІЇ. *Матеріали конференцій МЦНД*, (16.12.2022; Вінниця, Україна), 106–107. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/363>